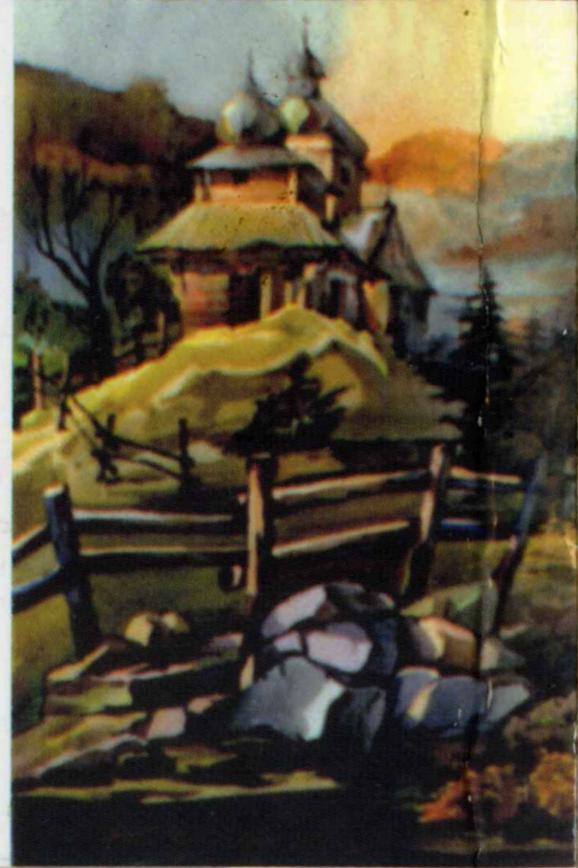

Гуцули, бойки, лемки

Комплект поштівок
із збірки Петра Арсенича

© Видавництво «Нова Зоря»
Тел. (03422) 2-54-49. Зам. № 128.

Гуцули, бойки, лемки

ГУЦУЛИ — це етнографічна група українців, які заселяють обидва боки Карпат в межах Івано-Франківської (Верховинський, Косівський і частина Надвірнянського), південно-західну частину Чернівецької (Вижницький і Путильський райони) і Рахівський район Закарпатської областей та ряд сіл Румунії. Гуцули відрізняються від інших українців своїм говором, одягом та будовою жител.

Гуцули займалися переважно випасом худоби на полонинах і переробкою продуктів тваринництва, вирубкою і сплавом лісу та різними домашніми промислами.

Поширеними видами народного мистецтва в них були різьба і випалювання на дереві, художня обробка металу, гончарство, килимарство, вишивка, писанкарство.

Серед майстрів різьби на дереві найбільше славилися родини Шкрібляків, Корпанюків, на металі — Дручкових; відомими гончарами були Бахметюк, П. Кошак, П. Цвілик.

Краса Карпатського краю, звичаї і побут, чарівні пісні, перекази, барвистий одяг гуцулів здавна приваблювали письменників, художників, учених.

Тож оспівували рідний край уродженці Гуцульщини письменники Ю. Федькович, Д. Харов'юк, М. Павлик, Марко Черемшина, В. Атаманюк, А. Красовський, Д. Павличко, Р. Іваничук, М. Влад, Р. Єндик, Т. Мельничук, М. Яновський, В. Герасим'юк, І. Малкович, П. Федюк, Д. Арсенич та ін.

Присвятили Гуцульщині свої твори письменники І. Франко, М. Коцюбинський, Леся Українка, О. Кобилянська, С. Воробкевич, Г. Хоткевич, Х. Алчевська, М. Козоріс, Олександр Олесь, В. Щурат, Д. Загул, Я. Галан, В. Гжицький, Р. Федорів, С. Пушик та ін.

Із заборонених письменників писали про Гуцульщину У. Самчук, О. Бабій, Р. Єндик, Ю. Шкрумеляк, Микола Матіїв-Мельник, П. Шекерик-Доників, О. Кисілевська, Б. Лепкий.

Гуцульщину описували в своїх творах польські письменники Ю. Бенаш („Дух Чорногори“) та С. Вінценз („На високій полонині“).

Писали про неї і в далекій Канаді І. Бодруг, В. Склепович, І. Кузич (усі родом з Березовів), І. Боднарук, М. Ломацький та ін.

На звороті: Портрет Юрія Федьковича.

БОЙКИ — етнографічна група українців, які заселяють обидва узбіччя Карпат між ріками Сян і Лімниця в межах Львівської, Івано-Франківської та Закарпатської областей — між ріками Уж і Торець. Назву бойки (звідси — Бойківщина) виводять від частого вживання населенням слова „бойє“ („так“), інші — від кельтського племені „боїв“ (ця гіпотеза не обґрунтована), ще інші — від антропоніма „Бойко“, утвореного від праслов'янської форми імені Бой.

Бойки відрізняються від сусідів мовою (бойківська говірка), одягом, будівництвом, звичаями. До недавнього часу бойки носили одяг домашнього виробництва: полотняні штани й сорочка, кептар або сердак, гунька (сіра або брунатна з овечої вовни), широкополий капелюх (бриль), ходаки (легке, міцне шкіряне взуття) і широкий шкіряний пояс; жінки — полотняні сорочки, спідниці-мальованки та білі полотняні плахти. Бойківська сорочка вишивана хрестиком геометричним узором, рідше — рослинним орнаментом, виконаним одним (чорний або червоний) або двома (чорний і червоний, червоний і синій) кольорами; такі ж кольори — на бойківських писанках із архаїчним орнаментом (хрестикові ромбові конструкції). В архітектурі Бойківщини зберігся своєрідний тип бойківської хати (з ганком) і трибанної церкви.

З давніх часів бойки займалися скотарством. Вони користувалися так званим волосько-руським правом і не знали панщини, платячи своїм панам натуральну данину із скотарсько-лісового господарства. Останнім часом вони переважно займаються хліборобством і скотарством (раніше воли й вівці, пізніше здебільшого молочне господарство); до додаткових занять належать робота на лісорозробках, на нафтових промислах, збирання і збут ягід та грибів; у районі Синевідська розвинене садівництво.

На Бойківщині народилися: Юрій Дрогобицький — професор університету у Кракові (1488), згодом — професор і ректор університету в Болонії; гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний; письменники І. Вагилевич, М. Устиянович, А. Могильницький, С. Ковалів, Г. Цеглинський і найбільший із синів Бойківщини — І. Франко; композитори Ф. Колесса, О. Нижанківський; політичні діячі С. Бандера, С. Витвицький, о. А. Волошин, о. І. Гулашевич, Р. Дашкевич, А. Княжинський та багато інших.

На звороті: Лемки. Художник Роман Касараб.

ЛЕМКИ — етнографічна група українців, які здавна живуть по обох схилах Східних Бескидів (в Карпатах між р. Сян і Попрад та на захід від р. Уж).

Назва „лемко“ походить від загальноновживаного діалектного слова „лем“ — „тільки“, „лише“, „щойно“.

Прикметою лемківського говору є постійний наголос на передостанньому складі слова (мол'око, в'ода). У морфології є архаїчні риси: закінчення „-ове“ в називному відмінку множини іменників (братове, синове), втрата вставного „л“ (купений).

Основним заняттям лемків було землеробство (сіяли пшеницю, жито, ячмінь, овес). На полонинах (по-лемківськи „пасіках“) випасали волів, овець. Через важке становище багато лемків змушені були наймитувати, ходити на заробітки або емігрувати до США, Канади, Аргентини.

Лемки виробляли різні дерев'яні вироби. Народні умільці займалися художньою різьбою, з лози плели кошики, робили березові мітли, каменярі витісували з гірського каменя-пісковика великі (млинські) і малі (до жорен) камені. Інколи полювали і рибалили.

Їжа лемків була невибаглива.

Одяг шили із лляного або конопляного домотканого полотна.

Для поселень лемків характерна скупченість у долинах вздовж річок і доріг. Житлом їм служила переважно рублена пофарбована в різні кольори хата. Під одним дахом були житлові і господарські споруди. Лемківська культура багата на колядки, гаївки та гарні пісні: обжинкові, коломийки, насмішливі, окремо дівочі і парубоцькі, тужливі еміграційні. Лемківські пісні зібрав й упорядкував Ф. Колесса і видав „Етнографічний збірник народних пісень з галицької Лемківщини“.

Лемківське життя оповите різними повір'ями, забобонами про злі і добрі сили природи.

З Лемківщини походять церковні діячі митрополити Йосиф і Сильвестр Сембратовичі, єпископи Т. Полянський, Ю. Пелеш, Й. Коциловський; письменники Б. Антонич, Ф. Коковський, І. Филипчак; композитор М. Вербицький; співак М. Менцінський; скульптори М. Черешньовський, брати Василь і Іван Одрехівські, Г. Пецух; маляр примітивів Никифор та багато інших.

На звороті: Картини художника Володимира Арсенича.

Свята ніч

Художниця Марія Гарасовська-Дячишин

На різдвяну тематику з гуцульським колоритом також малювали: М. Анастазієвський, П. Андрусів, Л. Денисенко, В. Залуцький, Є. Козак, Ю. Крайківський, М. Мороз та ін. Святочні листівки з творами згаданих художників з оригінальним оформленням, різноманітною тематикою, що висвітлюють біблійно-релігійний зміст, пов'язаний з народженням Ісуса Христа, та народні звичаї Святвечора і коляди, Маланки, Василя, Водохрещі, видавалися у США і Канаді. На них переважно зображені Мати Божа з малим Ісусом, пастушки, царі, які поклоняються новонародженому.

Партія колядників у Верховині

Фото 1999 р.

Береза — Іван Гордійчук

Академік В. Гнатюк підмітив, що „колядка - се ніщо інше, як народна опера, в якій побіч співу значне місце займає також музика, танці та декламація (вінчівки)“. Різдвяні привітання й колядки були сповнені картин хліборобської праці і завершувалися побажанням врожаю та здоров'я. Різдвяні свята, коляда є найкращими обрядовими традиціями нашого народу.

Народний родинний танцювальний колектив (з 1994 р.) Ілюків та Ванжураків із с. Вінче

Фото 2000 р.

Створений у 1985 р. Керівники — брати Василь та Михайло Ванжураки. Був учасником багатьох фольклорних фестивалів, у тому числі і міжнародних у Закопане (Польща, 1989 р., нагороджений срібним топірцем), у Франції (1991), у Рівному (1998). Колектив знімався у фільмах „Верховино, світку ти наш“, „Час збирати каміння“, „Камінна душа“.

*Хор „Бескид“ з Івано-Франківська на лемківському фестивалі у Мо-
настириську 08.06.2001р. Пісню „Лемко еси, лемко“ співає Степан Кри-
ницький*

*Лемки з Івано-Франківська на фестивалі у с. Ждиня (Польща).
1995 р.*

Восени 1944 р. уряд Польщі за домовленістю з СРСР здій-
снив переселення лемків у Львівську, Тернопільську, Мико-
лаївську області. Тих, що залишилися, з метою їх асиміляції
навесні 1947 р. було насильно виселено на західні і північні
землі Польщі та в Україну (акція „Вісла“). Згодом частина лем-
ків повернулася в Карпати і відновила своє життя. З 1983 р.
вони щорічно проводять фестивалі лемківської пісні „Ватра“.
Зараз вихідці з Лемківщини живуть у США, Канаді та на ко-
рінних своїх землях Польщі і Словаччині, в Закарпатській, Іва-
но-Франківській, Львівській областях.

На згадку про відвідання музею Олекси Довбуша в Івано-Франківську

Довбуш

Художник Микола Івасюк. 1920 р.

Довбуш (Довбущук) Олекса (1700-24.08.1745) — ватажок карпатських опришків, син гуцула з Печеніжина. В опришки пішов у 1738 р. разом з братом Іваном. Мав загін із 30-50 осіб, нападав головним чином на панів і жидів. Діяв переважно на Гуцульщині й Покутті, але заходив і на Поділля. Проти Довбуша висилалися експедиції, часом до двох тисяч війська. Постаць Довбуша, опоетизована народом, залишила помітний слід в українському фольклорі й письменстві, з його ім'ям зв'язано чимало пам'яток по всій Гуцульщині і Бойківщині.

Образ Довбуша відтворений у літературі Ю. Федьковичем, Г. Хоткевичем, В. Гжицьким, Р. Федоровим і в образотворчому мистецтві Я. Пстраком, Ю. Крайківським, О. Новаківським, О. Кульчицькою, В. Кричевським та ін.

Про Довбуша низку праць написав академік В. Грабовецький, з ініціативи якого в Івано-Франківську відкрито музей народного месника.

*Доїння овець на полонині
1920-ті рр.*

Гуцули в основному займалися випасом худоби на полонинах і переробкою продуктів тваринництва. Пастухи самі доїли овець, готували їжу, бо жінок за давнім звичаєм не допускали на полонину. Скотарство — це найдавніший і найбільш поширений спосіб гуцульського побуту. Ще на поч. ХХ ст. на полонині застосовували архаїчний метод добування першого (живого) вогню тертям двох кусків дерева, і він горів цілий сезон без перерви.

*Гуцули повертаються з полонини з бриндзою
Фото С. Кокуревіч. 1938 р.*

На полонині облік овець та надою молока вівся за допомогою ревахів (дерев'яні палички з зарубками). Їх розколювали на дві частини: одну — для ватага, другу — для власника овець, який за цими зарубками знав, скільки бербениць бриндзи він повинен одержати.

Трембітарі сповіщають про відкриття в Коломиї під час X Міжнародного гуцульського фольклорно-етнографічного фестивалю Музею писанки, який 23.09. 2000 р. відвідав Президент України Леонід Кучма.

Біля хати народних майстрів Корпанюків.

Зліва направо: Параска Корпанюк — ткаля, вишивальниця; Василь Корпанюк (18.05.1922, с. Яворів на Косівщині) — відомий майстер різьби на дереві; їх син Василь — заслужений художник України

Вид на полонину Чивчин. Висота 1.700 м

Фото Ю. Дутковського

Гуцульські садиби розкидані по схилах гір на досить значній віддалі одна від одної, вони тягнуться долиною верхніх течій рік Бистриці Надвірнянської, Пруту, Білого і Чорного Черемошів, Рибниці, Пістиньки, Лючки та гірських потоків, що впадають у згадані ріки. Поширеним у гуцулів був архаїчний тип житла, двір-фортеця (гражда), огорожена оселя чотирикутного замкнутого плану, що об'єднує в одне ціле житлові приміщення з господарськими будівлями для худоби, дров, різних знарядь праці і сполучається із зовнішнім світом тільки через ворота і хвіртку. Таким чином, весь комплекс творить єдину архітектурно-конструктивно замкнуту по периметру споруду, що ззовні нагадує невелику рублену фортецю.

Хата у Криворівні, в якій жив у 1906-1912 рр. Гнат Хоткевич (1887-1938), український письменник, мистецтвознавець, композитор, літературознавець, режисер, артист, історик і громадсько-культурний діяч, який багато зробив у справі дослідження та популяризації Гуцульщини.

Фото 1960-х рр.

Ганна Василяшук біля своїх творів

Василяшук Ганна (02.11.1924, с. Шешори, тепер Косівського р-ну) — відома майстриня художнього ткацтва, член Спілки художників України. Створює декоративні рушники і верети. Була зв'язковою УПА під псевдонімом „Калина“. У 1946 році взяла у Ткачука Михайла („Лебедя“) і його дружини Емілії немовля, яке народилося в криївці. На допитах не видала батьків дитини. Дочці „Лебедів“ стала хресною мамою.

За 1964-1971 рр. створила понад 300 орнаментальних рушників, які присвятила Шевченкові. Серед них: „Зоре моя вечірня“, „Мати наймичка“, „Гонта в Умані“, „Катерина“ та ін. Її твори експонувалися в музеях у Києві, Каневі, Івано-Франківську, Коломиї.

Дмитро Походжук з дружиною. Космач. 1980-ті рр.

Походжук Дмитро (15.10.1955, с. Космач Косівського р-ну) — заслужений майстер народної творчості України, майстер художньої вишивки та писанкарства. Автор віршів, оповідань, статей про народне мистецтво Гуцульщини.

На ярмарку в східній Лемківщині

Художниця Олена Кульчицька

Передрук з поштівки видавництва "Мистецтво". Харків, 1941 р.

Олена Кульчицька (15.09.1877, м. Бережани на Тернопільщині — 08.03.1967, Львів) — українська народна художниця (з 1956), лауреат Державної премії ім. Т. Шевченка. З 1948 р. — професор Львів. поліграф. ін-ту. Член-кореспондент АН. Працювала в галузі живопису, естампної графіки, ілюстрації та декоративного мистецтва. Автор творів на лемківську та гуцульську тематики. Серед них: "Перед весіллям на Лемківщині", "Гуцульська хата" (1907), "Зима в Косові" (1912), ліногравюри і гравюри на дереві "Гуцули — добровольці" (1914-1915), "Гуцульщина" (1935), "Легенда гір і лісів" (1936), "Довбуш", "Головач" (обидва 1940), серії "Тіні забутих предків" М. Коцюбинського (1929) та ін.

Гуцулка на коні

*Художник Северин Обст. Передрук з поштівки видавництва "Русалка". Львів.
1930-ті рр.*

Гуцул

*Художник Северин Обст (1857, с. Нижній Березів - 1917, Львів). Накладом Я.
Оренштайна. Коломия. Початок ХХ ст.*

Крім Северина Обста, Гуцульщині присвятили свої твори ще такі польські художники: В. Вичуловський (серія літографій "Гуцульщина"), Я. Ярошинський ("Гуцули в Жаб'є", "Повернення з полонини", "Гуцульське весілля в Коломиї"), Т. Аксентович ("Похорон на Гуцульщині"), С. Дембіцький ("У гуцульській хаті", "Гуцульський похорон"), К. Коссак (серія "Гуцули в дорозі" та цикл "Гуцульщина"), Ю. Коссак ("Гуцул", "Гуцули в дорозі"), П. Стахевич, В. Яроцький та ін.

Аркан

Художник Юліан Крайківський (10.08.1892, с. Різдяни, тепер Галицького р-ну — 14.09.1975, Едмонтон (Канада)).

Художник, побувавши у 1936 році в Космачі, Яремчі, створив 16 картин на гуцульську тематику. Заслужують на визнання його твори в яскравій кольористичній гамі з циклу "Гуцульщина" і "Верховина": "Аркан", "Прачки", "Над дебрею", "Гуцульська любов", "Церква Гуцульська", "Мати", "Гуцул", "Ніч у горах". Ці твори збереглися у поштових листівках, виданих у 30-х роках у Львові видавництвом "Красимир" (1937), а потім перевидані у Кракові.

Красу Гуцульського краю, звичаї і побут гуцулів змалювали також українські художники Я. Пстрак, І. Труш, К. Устиянович, Ю. Панькевич, О. Кульчицька, О. Новаківський, С. Гординський, А. Манастирський, В. Петрук, Ю. Крайківський, М. Івасюк, О. Курилас, Г. Смольський, Й. Бокшай, Л. Чічкан, П. Сахро, М. Вареня та багато інших.

Гуцули в дорозі

Художник Юліан Коссак.

Передрук з поштівки видавництва "Вісла". Краків, 1920-ті рр.

Коссак Юліан (1824-1899) — польський художник українського походження. Автор ряду етнографічних картин, зокрема „Гуцули в дорозі“ та ін.

Гуцулка у святковому одязі

1900-ті рр. Передрук з видання Я. Орештайна в Коломиї

Жінки носили сорочки з уставками, двоплатові запаски яскравих червоних і жовтогарячих кольорів, кептарі і сардаки. З початку ХХ століття увійшли в побут спідниці.

Найпоширенішими прикрасами гуцулок були перстні та обручі для стягання хусток, чепраги (застібки одягу), нашійні прикраси (дукачі, сороківці, зґарди). Молоду одягали в гуглю, зав'язували в перемітку (рантух), згодом — у хустку.

Василь Корпанюк (18.05.1922, с. Яворів на Косівщині) — майстер різьби та інкрустації на дереві. Виготовляє декоративні тарелі, цукерниці, рахви, таці, обкладинки для альбомів.

Фото 1990-х рр.

Батько Василя Семен Корпанюк (14.09.1894, с. Яворів — 20.11.1970, Івано-Франківськ) — майстер різьби на дереві, карбування, гравірування. Різьбити почав з 1912 р. Твори: декоративні тарілки, скриньки, палиці, рахви. Різьбярські вироби експонувалися на всесвітніх виставках у Софії (1958), Парижі (1958), Улан-Баторі (1959), Монреалі (1967) та ін.

Гуцули-трембітарі
Художник *І. Труш*. Видавництво Дому здоров'я друкарів. Львів,
початок ХХ ст.

Гуцулка з дитиною
Художник *І. Труш*. 1930-ті рр. Картон, олія

Іван Труш (1869-1941) — визначний український художник і мистецтвознавець. Працював у Львові. Часто бував на Гуцульщині у Довгополі (1898), Косові (1898, 1899), Кутах (1902), Дорі та інших селах, де виконав ряд пейзажів, жанрових картин: “Гагілки”, “Гуцулка з дитиною”, “Дві гуцулки”, “Гуцульський хлопчина”, “Трембітарі” та ін.

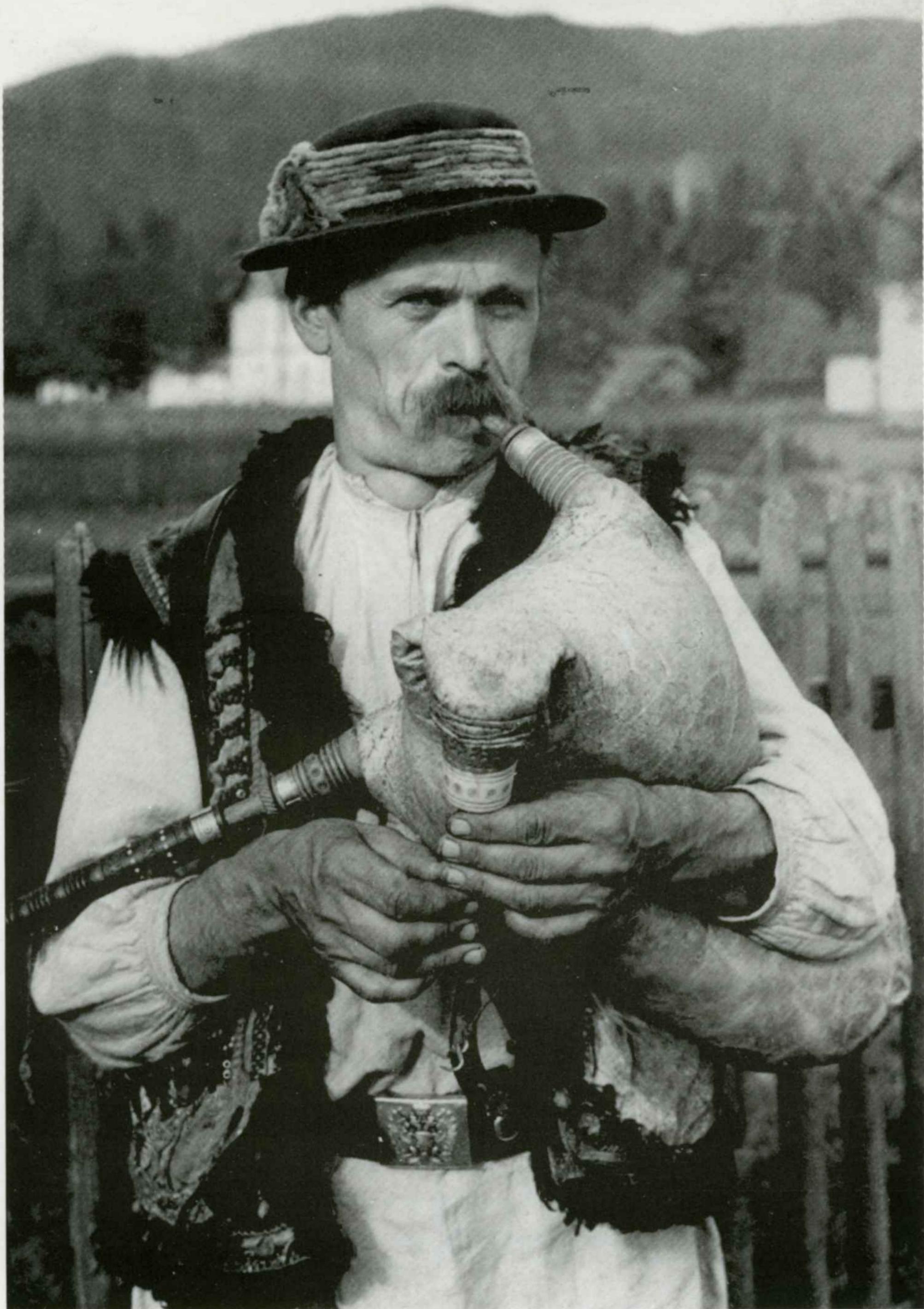
Трембіта складається з двох з'єднаних смерекових половинок, які утворюють суцільну трубу (довжиною 3 м) з конусним раструбом (діаметром 52 мм). Зовнішня поверхня інструмента обгортається березовою корою. У верхній вхідний отвір (діаметр 25-40 мм) вставлений мундштук (довжиною 88 мм). Діапазон натурального гармонічного звукоряду — 2-2,5 октави. На трембітах грають на різних урочистостях та на похоронах.

Великодня листівка

Художник Петро Андрусів

Андрусів Петро (02.07.1906 — 29.12.1984) — український художник, ілюстратор, педагог і мистецтвознавець. При матеріальній підтримці Митрополита Андрея Шептицького закінчив Варшавську академію мистецтв (1936). Перебував у Коломиї і на Гуцульщині. На жаль, твори його на гуцульську тематику пропали у роки Другої світової війни. З 1947 р. жив у США, де, крім історичних творів, розписів церков, портретів, краєвидів, створив картини “Гуцульське весілля” (1969) та на різдвяну і великодню тематику.

Дудар

Фото 1930-х рр. Ворохта

Відомими дударями були: Додяк Максим (1860, с. Тюдів на Косівщині — 1942, Верхній Ясенів, тепер Верховинського району). Його гру слухав австрійський цісар Франц Йосиф; Івасюк Василь (1939, с. Устеріки — 1982, с. Білоберезка); І. Мартинюк (1914-1976); І. Михайлюк (1894-1971), Ю. Петрук (1884-1938); М. Шкрібляк (1873-1945) — всі з Верхнього Ясенова. Сучасними популярними дударями є Роман Кумлик (Верховина) та Михайло Тафійчук (Буковець).

*Березуни їдуть на кооперативне свято в Коломию
Фото 1930-их рр.*

Жителі сіл Нижнього Березова, Середнього Березова, Верхнього Березова, Бані-Березова є нащадками дрібної української шляхти, яка бере початок від галицьких бояр. Березуни значно відрізняються від інших гуцулів говіркою, одягом. Музичний фольклор у них значно різноманітніший від сусідів-покутян, однак бідніший від космачан. Тут жінки ніколи не носили запасок.

У Нижньому Березові народились: друг І. Франка — культурно-освітній діяч Кирило Ґеник (1857-1925), поети Дмитро Арсенич, Іван Малкович, оперний співак Степан Фіцич і доктор медичних наук професор Степан Ґеник. У селі бували І. Франко, письменники Б. Лепкий, Б. Антонич, А. Крушельницький із синами, Я. Галан та ін.

*Весілля. Середній Березів
Фото 1932 р.*

У Середньому Березові народився відомий артист, режисер, кіноактор Василь Симчич (1915-1978). У 1992 р. на його честь на фасаді будинку середньої школи встановлена меморіальна дошка з горельєфним гіпсовим зображенням обличчя актора.

Члени ОУН з Нижнього Березова. Зліва направо: Р. Генник, С. Арсенич („Кубік“) та брати Степан (стоїть) і Микола Арсеничі. 1930-ті рр.

Арсенич Микола (27.09.1910, Нижній Березів, тепер Косівського р-ну — 23.01.1947, с. Жуків на Тернопільщині) — член Проводу ОУН. Керівник Служби Безпеки (СБ) ОУН-УПА з 1940 р., член Головної Ради ОУН. Влітку 1944 р. проводив вишкіл розвідників у Чорному лісі. Нагороджений Золотим хрестом заслуги. Загинув разом з дружиною.

Бойківське весілля

Фото Я. Ковалю. 1930-ті рр.

Оригінальним є плетення вінка напередодні весілля. Свахи з музиками йдуть по барвінок, який перед зрізуванням посипають цукром, аби солодким було життя. Ріже барвінок дружба, який мусить затанцювати. Свахи при тому співають (ладкають):

Розіграв сі під Васильком коничок,
Та й ускочив у Марусин зільничок,
Та й витоптав руту-м'яту барвінок,
Лише лишив Марусеньці на вінок.

Романтичним є обряд збирання молодої до шлюбу. Староста просить „прощі“. Батьки благословляють молодих до шлюбу, після якого мати молодої зустрічає їх хлібом і медом.

Лемківські типи

Сяноцький повіт, село Рудавка. Початок ХХ ст.

Передрук з видання Г. Гануляка. Львів

Жінки носили вишивані сорочки (напліча), фартух, запаску і горсет (з купленого полотна), на голові зав'язували хустки з різними узорами (фацелики). Взимку одягали чорну „гуньку“ із сукна. Чоловіки носили домоткані сорочки з розпіркою на плечах, конопляні штани (нагавки), кольорові камізерки з блискучими гудзиками (лейбик-катанка), довге домоткане вовняне пальто з великим коміром у вигляді капюшона (чугані), на голові — солом'яний капелюх (каляпик). Всі на ноги взували постолі (керпці). Але міська мода щораз більше витісняє лемківський старовинний одяг.

*Біля церкви в с. Річка, тепер Косівського району
Фото 1930-х рр.*

Освячення пасок на Рахівщині

Гуцульщина славиться не тільки літературно-мистецькими талантами, але й мужніми борцями за українську державність.

Біленчук Дмитро („Хмара“; 1919, с. Жаб'є (з 1962 р. Верховина) — 24.06.1953, Київ, розстріляний) — командир УПА, учасник боїв у Космачі (1945) та рейду на Буковину. Згодом керівник боївки. В жовтні 1952 р. через зраду був схоплений і розстріляний.

Негрич Дмитро („Мороз“; 1909, с. Верхній Березів, тепер Косівського р-ну — 19.09.1945, загинув під горою Стовба біля Нижнього Березова). Організатор і командир Березівської сотні УПА.

Геник Костянтин („Крук“; 1920, с. Нижній Березів — 01.12.1950, с. Шешори, загинув у криївці, яку виказав зрадник „Кузнєц“) — заступник керівника СБ Коломийського окружного проводу ОУН.

Герб Галицької України з циклу "Гуцульські мотиви"

Художник Г. Колцуняк

Колцуняк Гнат (15.06.1888, с. Яворів, тепер Косівського р-ну — 1937, загинув на засланні) — етнограф-мистецтвознавець, художник, педагог-музикант.

Гуцул у клепані з люлькою

Художник Я. Пстрак. 1900-ті рр.

Ярослав Пстрак (24.03.1878, Гвіздець, тепер смт. Коломийського району — 1916, Харків) — український художник. Створив низку картин на гуцульську тематику, зокрема "Гуцулка в червоній хустині", "Гуцул, який набиває люльку", "Гуцул" та ін. В Ільцях розмальовував церкву.

Учасники Гуцульського театру, заснованого Г. Хоткевичем у с. Красноїллі в 1910 р., виконують танець (данець) „Не просте“ (I акт).

Справа — скрипаль Іван Минайлюк, грав роль суперника. Зміст цієї п'єси такий: вбогий парубок Юра полюбив Катерину, але її батько не хоче віддати за бідняка. Щоб стати багатим, Юра йде в ніч на Івана Купала шукати в лісі скарб. Його суперник Андрій теж іде в ліс, щоб віддати душу дияволу за те, що той навчить його грати на скрипці та перемогти Юру. Катерина випрошує у діда Чародія цілющої води і воскрешає свого милого.

Серед танцюристів є Михайло Танасійчук з Голов. За спогадами Хоткевича, він „невтомний танцюрист. Ніхто не танцював краще за нього. І довше. Міг годинами безперестанно носитися в танці, й то так легко, звинно. Притопує собі своїми постільцями, топірчиком вимахує і не стомиться, не спітніє“. Танасійчук вболівав за успіхи театру. Брав участь у громадсько-культурному житті села. Був активним членом “Просвіти”. В 1914 р. пішов на війну, де й загинув.

*Василь Попадинець (Андрійців) з дружиною
(с. Цінева на Рожнятівщині)
Фото Я. Коваля. 1930-ті рр.*

*Бойківські жінки у повсякденному одязі
Фото Я. Коваля. 1930-ті рр.*

Одяг бойків поряд із тим спільним, що єднає його із загальноукраїнським, зберіг і свою локальну специфіку. Основним матеріалом бойківського одягу було домоткане полотно з конопель і льону, а також сукно та шкіра. Характерна ознака одягу — білі домоткані сорочки, спідниці, чоловічі штани, які прикрашали вишивкою або вибійкою, жіночі спідниці-мальованки, на які способом вибивання друком наносили різні візерунки, сірі або брунатні безрукавки, оздоблені шнуровими петлями, темнокоричневі сіряки чи пишно оздоблені прямоспинні кожухи. Заміжні жінки накривали голову очіпком (чіпцем), а поверх нього пов'язували хустку. Волосся не заплітали, а закручували в клубок. Дівчата заплітали волосся у дві коси, які спадали на плечі, і накривали їх лише білою хусткою. Чоловіки носили солом'яні або фетрові капелюхи. Фетрові капелюхи прикрашали шерстю дикого кабана. Взимку носили баранячі шапки.

Галина Хоткевич та гуцул з Верховинщини

Фото 1990-х рр.

Хоткевич Галина (02.06.1929) — педагог, писанкарка, наймолодша донька Хоткевичів, яку доля закинула до Франції. Вона проживає у м. Греноблі, де вчить дітей музики, а французьких вагітних жінок та матерів — українських колискових пісень. У 1989 р., після довгої розлуки, вона приїхала на рідну Україну, побувала на Гуцульщині, а в травні 1992 р. брала участь у роботі першого Всеукраїнського конгресу писанкарів, на якому експонувала свої оригінальні писанкові розписи.

У серпні 1993 року Галина Хоткевич була учасницею Першого світового конгресу гуцулів. Згодом знову відвідала Гуцульщину, зокрема с. Криворівню, де жив і творив її славний батько — письменник Гнат Хоткевич.

Ярослав Чуперчук

Фото 1970-х рр.

Чуперчук Ярослав (17.03.1911, с. Криворівня, тепер Верховинського р-ну) — хореограф, артист. Один із засновників Гуцульського ансамблю пісні і танцю (1939) в Івано-Франківську та відомого у світі ансамблю пісні і танцю „Чорногора“ (з 1956 р. — „Галичина“) у Львові. Про Чуперчука і „Галичину“ Українська студія документальних фільмів зняла стрічки „Зоря над Карпатами“ (1948), „Весілля“ (1964), „Карпатські візерунки“ (1976). У „Галичині“ Чуперчук поставив вокально-хореографічну композицію „Пісня Бескидів“, гуцульські танці „Сопілка з Верховини“, „Космачанка“, „Гуцулка на царині“ та ін. Чуперчук знімався в фільмах кіностудії імені О. Довженка: „Олекса Довбуш“ (1959), „До світла“ (1967), „Женихи“ (1973), „Украдене щастя“ (1985).

*Гуцулка Олена Данчук 1907 р.н. з Жаб'я
Фотограф М. Сеньковський, Косів. 1930-ті рр.*

*Гуцулка-молодиця
Фотограф М. Сеньковський. 1930-ті рр.*

Сеньковський Микола (23.11.1893, м. Пирятин на Полтавщині — ?) — офіцер армії УНР, фотомитець, художник. Жив у Жаб'ї, згодом у Косові, Коломиї, де мав фотомайстерні. Автор декількох тисяч світлин, які відображають всі сторони життя Гуцульщини. У 1931 році видав унікальну фотометричну панораму "Східні Карпати — Чорногора".

Володимир Шухевич

Фото 1887 р.

Володимир Шухевич (15.03.1849, с. Тишківці, тепер Городенківського р-ну — 05.04.1915, Львів) — педагог, громадський діяч, учений-етнограф, фольклорист, дійсний член НТШ, член Головного Віділу Матірнього товариства “Просвіта” у Львові. Автор п'ятитомної монографії “Гуцульщина” (1899-1908).

Петро Шекерик

Фото зроблено в с. Жаб'є. 1930-ті рр.

Петро Шекерик (Доників) (псевд. Ярема, Тур, Радикал, Січовик, Гуцул; 20.04.1889, с. Голови Верховинського р-ну — 1941, ?) — етнограф, письменник, суспільно-політичний і культурний діяч. Він автор 106 оповідань із життя гуцулів. Серед них: “Нарозумився”, “На дні озера”, “Шкільник”, “Святий вечір” та інші. Допомогав Г. Хоткевичу в організації й діяльності Гуцульського театру, в якому грав роль Антося у п'єсі “Верховинці”, та написав спогади про театр. Після розпаду Австро-Угорщини П. Шекерик бере участь у встановленні на Гуцульщині української влади. Ставши в 1928-1930 рр. послом до польського сейму, сприяв в організації музею в Жаб'ї (1934). З 1935 р. співпрацює з виданням проурядового “Гуцульського календаря”, де вміщує свої фольклорно-етнографічні записи та оповідання. У 1940-му засуджений на 8 років тюрми.